ผลของการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

The Effects of Ethical Integration in Nursing Practice Courses on Ethical Decision Making Ability and Ethical Behavior in 3th year Nursing Students, Faculty of Nursing Suan Dusit University

อริยา ดีประเสริฐ ศิริพร นันทเสนีย์ และอันธิฌา สายบุญศรี*
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Ariya Deeprasert Siriporn Nantasanee and Unticha Saiboonsri*
Faculty of Nursing, Suan Dusit University

Received: *April 11, 2022*
Revised: *August 22, 2022*
Accepted: *August 26, 2022*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน และหลังการทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย 8 สัปดาห์ ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 48 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 48 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากการลงทะเบียนเรียนรายวิชาปฏิบัติการมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 2 และรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการบูรณาการจริยธรรมเป็นการฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ที่มีประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรม 6 ครั้ง แบบประเมินความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เป็น Rating Scale 4 ระดับ และแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้ป่วย ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมของ (Muengprasert, 2010) เป็น Rating Scale 5 ระดับ มี 6 ด้าน จำนวน 34 ข้อ เครื่องมือวิจัยได้ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาทั้ง 3 เครื่องมือ ได้ค่า IOC=1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired Sample T-test ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และค่าเฉลี่ยของคะแนน

* อันธิฌา สายบุญศรี (Corresponding Author)
e-mail: unticha_sai@dusit.ac.th

พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = -21.59, p.00 และ t = -4.42, p.00) การบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำสำคัญ: การบูรณาการจริยธรรม รายวิชาปฏิบัติการพยาบาล นักศึกษาพยาบาล พฤติกรรมจริยธรรม ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

Abstract

The purpose of this quasi-experimental research (one group pretest – posttest) was to study the effect of ethical integration in nursing practice courses on ethical decision-making ability and ethical behavior of the third-year nursing students at the Faculty of Nursing, Suan Dusit University. The duration of the study was 8 weeks. The population were 48 third-year nursing students at the Faculty of Nursing, Suan Dusit University. The sample were 48 third-year nursing students at the Faculty of Nursing, Suan Dusit University who were recruited using the purposive sampling from those who enrolled in maternal and newborn nursing practicum and midwifery II, and community health nursing practicum in academic year 2019. The research instruments included an ethical integration plan which consisted of six clinical situational analyses of ethical issues and conflicts. The questionnaire on evaluation of nursing students' ethical decision-making ability consisted of 4-level rating scales. The ethical behavior assessment form of nursing students towards patients was adapted from the ethical behavior questionnaire by Siriwan Muangprasert's study which consisted of 5-level rating scales with 6 aspects and derived into 34 items. The research instruments showed good content validity (IOC=1) evaluated by 3 experts. Data were analyzed using mean, S.D. and the Paired Sample T-test. Results revealed that the mean score of ethical decision-making ability and the mean score of ethical behavior of nursing students after the experiment were significantly higher than those prior to the treatment at the statistical significance level of .05 (t = -21.59, p.00 and t = -4.42, p.00). The ethical integration in nursing course affected ethical decision-making ability and ethical behavior of the 3rd year nursing students, Faculty of Nursing, Suan Dusit University.

Keywords: Ethical Integration, Nursing Practice Course, Nursing Students, Ethical Behavior, Ethical Decisions-Making Ability

บทนำ

จากมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดลักษณะวิชาสาขาพยาบาลศาสตร์ เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพ และอนามัย ของประชาชนด้วยความเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร จำเป็นต้องใช้ศาสตร์ และศิลป์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์ ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้การพยาบาลองค์รวมแก่ผู้รับบริการที่เป็นบุคคล ครอบครัว และชุมชนในทุกมิติ ทุกภาวะสุขภาพ และทุกช่วงชีวิต โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความก้าวหน้าของศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และเทคโนโลยีทางการแพทย์ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนองตอบความต้องการของประชาชน และผู้รับบริการสุขภาพ ทั้งนี้ การปฏิบัติการพยาบาลต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ และความเท่าเทียมกันของคุณค่าชีวิตมนุษย์ (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2016) ผู้ประกอบวิชาชีพจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และพึงปฏิบัติตามมาตรฐานการพยาบาลอย่างเคร่งครัด ตระหนักในกฎหมาย ข้อระเบียบต่าง ๆ รวมถึงจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพเพื่อให้ตนเอง และผู้รับบริการปลอดภัย และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ ปัญหาสุขภาพ และความต้องการของผู้ใช้บริการที่ซับซ้อนขึ้น ทำให้พยาบาลต้องเผชิญกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติงานอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในปัจจุบันแนวโน้มผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพถูกร้องเรียน ฟ้องร้อง ด้านจริยธรรม หรือถูกเรียกร้องค่าเสียหายสูงขึ้น ถึงแม้ว่าพยาบาลจะเป็นวิชาชีพที่บุคคลทั่วไปยอมรับว่าเป็นวิชาชีพที่มีจริยธรรมสูงวิชาชีพหนึ่งแต่สถานการณ์ปัจจุบันยัง พบว่ามีการเผยแพร่ข่าวสารที่สื่อว่าพยาบาลมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจริยธรรมไม่เหมาะสม ไม่รักษาความลับ ไม่ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ป่วย ใช้คำพูดไม่เหมาะสม แสดงกิริยาไม่ให้เกียรติผู้ป่วย ไม่ใส่ใจ ละเลย เพิกเฉย ในการปฏิบัติการพยาบาลขาดความเอื้ออาทร ซึ่งจริยธรรมกับวิชาชีพการพยาบาลเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ และเป็นสิ่งจำเป็นในการประกอบวิชาชีพพยาบาล หากพยาบาลปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ตระหนักถึงความถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพจะส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับอันตรายถึงชีวิต และสุขภาพได้ หรืออาจเกิดความไม่พึงพอใจต่อการพยาบาลที่ได้รับ (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2019)

สถาบันการศึกษาทางการพยาบาลมีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้เป็นบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ มีความสามารถเชิงวิชาชีพ ปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพ และต้องมีจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จึงได้ออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักศึกษาพยาบาลทั้ง 4 ชั้นปี ได้บรรลุตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ด้วยการให้ผู้สอนเป็นตัวแบบร่วมกับฝึกให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของตนเอง และมอบหมายงานให้รับผิดชอบในทุกรายวิชา แต่ยังไม่มีการฝึกให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมเชิงวิชาชีพในวิชาด้านการพยาบาลต่าง ๆ มีเพียงการเรียนการสอนเนื้อหาจริยธรรมในรายวิชากฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพในชั้นปีที่ 3 เท่านั้น จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ในอดีตมีการศึกษาความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลแต่ทิ้งช่วงไปนาน ในปัจจุบันมีการศึกษาในเรื่องนี้น้อย และไม่พบการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลมีเพียงการศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาล และการส่งเสริมจริยธรรมเชิงวิชาชีพให้กับตัวนักศึกษาเองยังไม่พบการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมที่นักศึกษาพยาบาลปฏิบัติต่อผู้ป่วย ซึ่งจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญมากในการประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องหล่อหลอม

ให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญ และมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดี ทีมผู้วิจัยเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงบูรณาการเนื้อหาจริยธรรมลงในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลให้นักศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการพยาบาลมาแล้วในชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 2 และรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน เนื่องจากทั้ง 2 รายวิชานี้มีสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และส่งผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่รอบตัวของผู้รับบริการเหมือนกัน กลุ่มผู้รับบริการไม่ใช่ผู้ป่วยเพียงคนเดียวแต่จะมีผู้ที่อยู่รอบตัวแต่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากผู้ป่วยด้วย ทั้งคนปกติ คนที่มีความเสี่ยง และคนที่ป่วย ซึ่งเดิมทั้ง 2 รายวิชานี้มีการฝึกปฏิบัติงานที่แหล่งฝึก โดยเน้นทักษะด้านวิชาชีพเป็นหลัก จึงออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ผ่านประสบการณ์ที่จำเป็นด้านการพยาบาลแต่ไม่ได้เน้นไปที่ประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมที่เกี่ยวกับวิชาชีพ เพื่อช่วยส่งเสริมคุณลักษณะด้านจริยธรรมของวิชาชีพให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมทั้งจากชุดแผนบูรณาการ และจากสถานการณ์ที่พบจริงจากการฝึกปฏิบัติ ฝึกการพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละทางเลือก และการตัดสินใจเลือกทางเลือกไปปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้เป็นกลไกในการสร้างความตระหนัก สร้างความไวทางจริยธรรม สร้างความสามารถในการตัดสินใจทางจริยธรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมด้านจริยธรรมที่ดีต่อไป การเตรียมความพร้อมด้านจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล จำเป็นต้องส่งเสริม และปลูกฝังในนักศึกษาพยาบาล พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลจะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านการสั่งสมจากการฝึกปฏิบัติ เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ และถูกกระตุ้นให้มีพฤติกรรมการบริการตามหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพก็จะทำให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีลักษณะทางคุณธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการสร้างเสริมความสามารถเชิงจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ อีกทั้งยังช่วยป้องกัน และลดข้อร้องเรียนในการปฏิบัติการพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล ต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์

การจัดการเรียนการสอนแบบประสบการณ์ตามสภาพจริง หมายถึง การเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนที่มีโอกาสได้รับประสบการณ์แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ และสามารถนำพาความคิดของตนออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ หรือวิธีคิดใหม่ ๆ เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบหนึ่งที่ผู้สอนมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนมีปัญญาสามารถเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเข้าใจตนเอง เข้าใจเนื้อหา และเข้าใจผู้ใช้บริการซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องทำงานด้วยในอนาคต จากทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามสภาพจริง (Authentic Experiential Learning Cycle

Theory) ซึ่ง Kolb (1984) ได้อธิบายว่า ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างเป็นกระบวนการที่ดำเนินกันไปเป็นวงจรซึ่งแต่ละขั้นของการเรียนรู้ก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของขั้นต่อไป และกระบวนการเรียนรู้ และการปรับตัวของบุคคล ประกอบด้วย 4 ขั้น ตอนที่เป็นวงจรต่อเนื่องกัน ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรมเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วม และรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เน้นการใช้ความรู้สึก และยึดถือสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามที่ตนประสบในขณะนั้น

ขั้นที่ 2 การไตร่ตรอง เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมุ่งที่จะทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับโดยการสังเกตอย่างรอบคอบเพื่อการไตร่ตรองพิจารณา

ขั้นที่ 3 การสรุปเป็นหลักการนามธรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนใช้เหตุผล และใช้ความคิดในการสรุปรวบยอดเป็นหลักการต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 การทดลองปฏิบัติจริง เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเอาความเข้าใจที่สรุปได้ในขั้นที่ 3 ไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อทดสอบว่าถูกต้อง

ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเป็นความสามารถในการเลือกกิจกรรม เพื่อแก้ไขเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติงานของแต่ละคน โดยการตัดสินใจนี้เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ค่านิยม หลักการ หรือแนวคิด ซึ่งเกิดขึ้นทั้งภายในตัวบุคคลและระหว่างบุคคล โดยอาศัยหลักการจริยธรรมเป็นแนวทางชี้แนะว่าควรเลือกกระทำสิ่งใดให้เหมาะสมที่สุด (Mittchell, C.,1990) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญต่อการตัดสินใจเชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับความไวเชิงจริธรรม และความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีขั้นตอนของการวิเคราะห์พิจารณาตามข้อเท็จจริงและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาอธิบาย กระบวนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมมี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2019)

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์มาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลเพื่อให้ได้ปัญหา และสาเหตุของปัญหา ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วย และการรักษา ความต้องการของผู้ป่วย พฤติกรรม ความเชื่อ วุฒิภาวะ ฐานะเศรษฐกิจ สัมพันธภาพกับครอบครัว คนใกล้ชิด และการแสดงออกเมื่อเผชิญกับปัญหา และการตัดสินใจ รวมถึงสิ่งแวดล้อม นโยบายและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ แยกแยะ และแปลผล

2. การกำหนดประเด็นขัดแย้ง (State the Dilemma) เป็นขั้นตอนของการนำปัญหามากำหนดเป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ซึ่งประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม ส่วนใหญ่มาจากประเด็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ป่วย และหลักพื้นฐานทางจริยธรรมของการปฏิบัติการพยาบาล

3. การพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติ (Consider the Choices of Action) เป็นขั้นตอนที่ต้องมีความชัดเจนในประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมที่ผ่านขั้นตอนที่ 2 มาขั้นตอนนี้ เป็นขั้นตอนของการหาแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม โดยการประชุมระดมสมองร่วมกันจากผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่แพทย์ พยาบาล ทีมสุขภาพ และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยยังไม่ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมา

4. การวิเคราะห์ผลดีผลเสียที่จะเกิดตามมาในแต่ละแนวทางที่จะปฏิบัติ (Analyze the Advantages and Disadvantages of Each Course of Action) เป็นการนำแนวทางปฏิบัติมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นไปได้ผลลัพธ์ที่ได้ควรจะเป็นในทางบวกมากกว่าในทางลบ โดยการนำ

ความรู้ทางหลักการ จริยศาสตร์ และจรรยาบรรณวิชาชีพมาประกอบการพิจารณา

5. การตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ (Make Decision and Act on It) เป็นขั้นตอนที่ยากที่สุดในการเลือกตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่เลือกไว้ เพราะเมื่อปฏิบัติแล้วอาจจะมีผลกระทบที่ไม่คาดคิดตามมา อาจทำให้บางคนพอใจ บางคนอาจจะไม่พอใจ แต่การตัดสินใจทางจริยธรรมของพยาบาลต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ป่วยจะได้รับ

พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล

หลักจริยธรรมซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล ตามคุณลักษณะของวิชาชีพพยาบาล (Chaowarit, A., NaSae, T., 2016) ประกอบด้วย

1. การทำประโยชน์ (Beneficence) หมายถึง การทำสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์กับบุคคลอื่น เป็นการกระทำที่บ่งบอกถึงความรัก ความเมตตากรุณา เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น

2. การไม่ทำอันตราย (Non-maleficence) หมายถึง การกระทำที่ไม่นำสิ่งเลวร้าย หรืออันตรายมาสู่บุคคลอื่นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม รวมทั้งการไม่ทำให้ผู้อื่นเสี่ยงต่ออันตราย

3. การเคารพเอกสิทธิ์ (Respect for Autonomy) หมายถึง การมีความเป็นส่วนตัว มีสิทธิในการปกครองตนเองในการกระทำตามความปรารถนาของตน

4. ความยุติธรรม (Justice) หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเสมอภาค หรือเท่าเทียมกัน ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบริการทางสุขภาพที่เท่าเทียมกัน ไม่คำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา สถานภาพสมรส การวินิจฉัยโรค และสถานะทางสังคม

5. การบอกความจริง (Veracity or Truth Telling) หมายถึง การพูดความจริง ไม่โกหกหลอกลวง ผู้อื่น ทั้งคำพูด และการกระทำ

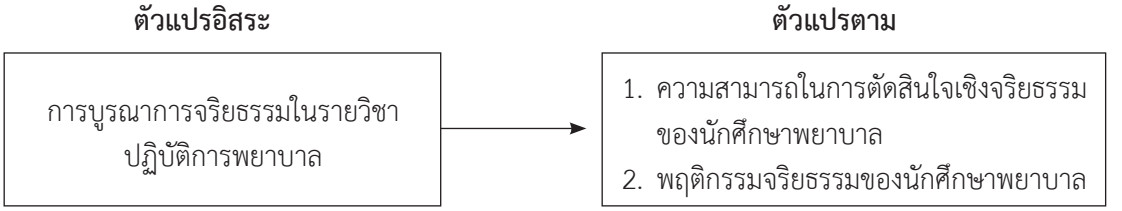
6. ความซื่อสัตย์ (Fidelity) หมายถึง การรักษาสัญญา (Promise Keeping) และการปกปิดความลับ (Maintaining Confidentiality)

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือ Experiential Learning Theory (ELT) โดย ดร. เดวิด เอ. โคล์บ (Kolb, 1984) นักทฤษฎีการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้ หลักการสำคัญของ ELT คือ คนมีรูปแบบการเรียนรู้ 4 โหมด ซึ่งหมุนเป็นวงจรสลับสับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาได้แก่ มีประสบการณ์ ลงมือทำ (Experiencing) ใคร่ครวญ (Reflecting) คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (Thinking) และลงมือทำซ้ำจากความรู้ ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้น (Acting) ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้โดยออกแบบบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล 2 รายวิชา มีขั้นตอน คือ 1) ผู้เรียนรับข้อมูลผ่านการมีประสบการณ์ลงมือทำ (Concrete Experience) โดยมอบหมายสถานการณ์เชิงจริยธรรม รายวิชาละ 3 สถานการณ์ 2) เปลี่ยนข้อมูลจากการมีประสบการณ์นั้นด้วยการใคร่ครวญ (Reflection) โดยมอบหมายให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ตามประเด็นจริยธรรม และสะท้อนคิดตามหัวข้อที่กำหนด 3) คิดวิเคราะห์-สังเคราะห์ความรู้จากการได้มีประสบการณ์ และคิดใคร่ครวญ

(Thinking) ทำให้ผู้เรียนมีข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจโดยการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เรียน และผู้สอน 4) ผู้เรียนจะเปลี่ยนความรู้ และความเข้าใจนั้นอีกครั้งผ่านการลงมือทำซ้ำ (Acting) โดยการจัดให้ทีมอาจารย์นิเทศ Conference ประเด็นจริยธรรมที่พบจากการฝึกปฏิบัติร่วมกันกับนักศึกษาตามประเด็นที่กำหนด และประเมินความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม ทั้ง 6 ด้าน คือ การไม่ทำอันตราย การทำประโยชน์ การเคารพเอกสิทธิ์ ความยุติธรรม การพูด และบอกความจริง และความซื่อสัตย์ หลังจบการฝึกปฏิบัติในแต่ละรายวิชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. คะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. คะแนนพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design) แบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest-posttest Design) ระยะเวลาที่ศึกษาวิจัย 8 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาปฏิบัติการมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 2 และรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย จำนวน 48 คน การวิจัยนี้เป็นการศึกษาประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการบูรณาการจริยธรรม เป็นการจัดตารางการดำเนินการวิจัยในช่วงที่ฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 2 และรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน เริ่มจากสัปดาห์ที่ 1 ให้ผู้

เรียนทำการประเมินก่อนการทดลองด้วยการฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมจากสถานการณ์จำลองเป็นรายกลุ่มตามใบงานที่กำหนด สัปดาห์ที่ 2 ทบทวนเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม สัปดาห์ที่ 3-7 ฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมจากสถานการณ์จำลองเป็นรายกลุ่ม นำเสนอ และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ที่ 8 ให้ทำการประเมินหลังการทดลองฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมจากสถานการณ์จำลองเป็นรายกลุ่มตามแบบประเมินความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล และแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้ป่วย

แผนการบูรณาการจริยธรรม ได้นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และปรับแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ก่อนนำไปใช้จริง

2. แบบประเมินความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล สร้างขึ้นโดยการทบทวนวรรณกรรม และสร้างจากสถานการณ์จริง ประกอบด้วยรายวิชาละ 6 สถานการณ์ และใบงานที่มีประเด็นข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย การรับรู้ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม การเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดประเด็นความขัดแย้ง การพิจารณาทางเลือกที่จะปฏิบัติ การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของทางเลือกแต่ละทาง และการตัดสินใจเลือก เป็น Rating Scale 4 ระดับ แบบประเมินนี้ทีมผู้วิจัยเป็นผู้ให้คะแนนตามใบงานที่แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้าง และความตรงเชิงเนื้อหา และนำมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้ทดสอบความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 30 คน ได้เท่ากับ 0.955

3. แบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้ป่วย นำมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลผู้ใต้บังคับบัญชาโนโรงพยาบาลศูนย์ภาคใต้ จากวิทยานิพนธ์ของ (Muengprasert, 2010) จากนั้นสภาการพยาบาลได้นำมาพัฒนาต่อเป็นแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลต่อผู้ป่วย (Thailand Nursing and Midwifery Council, 2019) มีข้อคำถาม 34 ข้อ มี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำประโยชน์ (ข้อที่ 1-8) จำนวน 8 ข้อ ด้านการไม่ทำอันตราย (ข้อที่ 9-12) จำนวน 4 ข้อ ด้านความยุติธรรม (ข้อที่ 13-17) จำนวน 5 ข้อ ด้านการเคารพเอกสิทธิ์ (ข้อที่ 18-22) จำนวน 5 ข้อ ด้านการบอกความจริง (ข้อที่ 23-28) จำนวน 6 ข้อ และด้านความซื่อสัตย์ (ข้อที่ 29-34) จำนวน 6 ข้อ ลักษณะของคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 1 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นในระดับน้อยที่สุด 2 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นในระดับน้อย 3 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นในระดับปานกลาง 4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นในระดับมาก 5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติตามข้อความที่ถามนั้นในระดับมากที่สุด

นำแบบประเมินนี้ไปใช้ทดสอบความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 30 คน ได้เท่ากับ 0.958

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

2. ทีมผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับทีมผู้สอนทั้ง 2 รายวิชา เพื่อชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์การวิจัย และขอความร่วมมือในการวิจัย

3. นัดพบกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายรายละเอียดของงานวิจัย และพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

4. ให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินก่อนการทดลองด้วยการฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรมจากสถานการณ์จำลองเป็นรายกลุ่มตามใบงานที่กำหนดก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน

5. ทีมผู้วิจัยบรรยายสรุป และสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรมในด้านต่าง ๆ แนวทางการปฏิบัติการพยาบาลตามหลักจริยธรรม การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมให้กับกลุ่มตัวอย่าง

6. ใช้กลุ่มนักศึกษา ตามการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของแต่ละรายวิชาให้แต่ละกลุ่มฝึกวิเคราะห์สถานการณ์เชิงจริยธรรม 1 สถานการณ์ต่อสัปดาห์ และตอบลงในใบงาน Situation Analysis จากนั้นมานำเสนอ และอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนทุกสัปดาห์เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ทีมผู้วิจัยนำใบงานที่กลุ่มตัวอย่างร่วมกันวิเคราะห์มาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

7. ให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินหลังการทดลองด้วยการฝึกวิเคราะห์ประเด็นจริยธรรม จากสถานการณ์จำลองเป็นรายกลุ่มตามใบงานที่กำหนด และตอบแบบประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้ป่วย จำนวน 34 ข้อ

8. นำแบบประเมินทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงร่างวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสภาการพยาบาล รหัสโครงการ TNMC-IRB 11/2019.0902 และของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต รหัสโครงการ 082/2562 แล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยเข้าแนะนำตัวกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 พร้อมชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วม หรือไม่เข้าร่วมงานวิจัย และมีสิทธิ์ที่จะถอนตัวจากงานวิจัยเมื่อไหร่ก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน และคะแนนที่จะได้รับ ผลการวิจัยที่ได้จะนำเสนอในภาพรวมไม่ระบุชื่อ หรือข้อมูลเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลังการทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Paired Sample T-test

ผลการศึกษา

1. ผลของการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิชาปฏิบัติการพยาบาลก่อน และหลังการทดลอง (N=48)

ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p-value
	mean	S.D.	mean	S.D.		
1. การรับรู้ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม	1.83	0.50	2.50	0.50		
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล	1.33	0.47	2.22	0.42		
3. การกำหนดประเด็นความขัดแย้ง	1.51	0.50	2.31	0.47		
4. การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจ	1.83	0.56	2.73	0.45		
5. การวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก	2.08	0.28	2.56	0.50		
6. การตัดสินใจเลือกทางเลือกไปปฏิบัติ	2.08	0.28	2.68	0.47		
รวม	1.78	0.29	2.50	0.29	-21.591	.000*

* คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลวิชาปฏิบัติการพยาบาลก่อนและหลังการทดลอง (N=48)

พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p-value
	mean	S.D.	mean	S.D.		
ด้านการทำประโยชน์ ข้อที่ 1-8	4.13	0.38	4.39	0.40		
ด้านการไม่ทำอันตราย ข้อที่ 9-12	4.48	0.36	4.52	0.36		
ด้านความยุติธรรม ข้อที่ 13-17	4.38	0.41	4.54	0.44		
ด้านการเคารพเอกสิทธิ์ ข้อที่ 18-22	4.03	0.38	4.31	0.65		
ด้านการบอกความจริง ข้อที่ 23-28	3.86	0.42	4.15	0.55		
ด้านความซื่อสัตย์ ข้อที่ 29-34	3.99	0.46	4.33	0.45		
รวม	4.13	0.32	4.36	0.38	-4.423	.000*

* คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ผลของการบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จากผลการศึกษาอภิปรายตามรายวิชาได้ ดังนี้

1. ผลของการบูรณาการจริยธรรม ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ตามแผนบูรณาการจริยธรรมได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมทั้งจากสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริงที่พบจากการขึ้นฝึกปฏิบัติงานในแหล่งฝึกต่าง ๆ ได้วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของทางเลือกตามทฤษฎีจริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบที่จัดไว้ให้ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในทุกสัปดาห์เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ หลายครั้ง ได้เห็นภาพ และเห็นประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมในหลากหลายสถานการณ์ ทำให้สามารถมองปัญหาได้รอบด้านมากขึ้น เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของโคล์บ (Kolb, 1984) ที่กล่าวว่าคนมีรูปแบบการเรียนรู้ 4 โหมด ซึ่งหมุนเป็นวงจรสลับสับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ได้แก่ผู้เรียนรับข้อมูลผ่านการมีประสบการณ์ ลงมือทำการวิเคราะห์สถานการณ์จำลองทุกสัปดาห์ ในแต่ละสัปดาห์ได้นำการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นมาใคร่ครวญตามประเด็นจริยธรรมวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากการได้มีประสบการณ์ และคิดใคร่ครวญผ่านการสะท้อนคิด และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจใหม่เมื่อลงมือทำซ้ำ ๆ การเรียนรู้จะยิ่งพัฒนามากขึ้น จนสั่งสมและหล่อหลอมให้มีเกิดความตระหนักในจริยธรรมต่อผู้ป่วย สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนของนักศึกษาพยาบาลที่กล่าวว่า หลังผ่านกระบวนการเรียนรู้นี้ทำให้หล่อหลอมความมีจริยธรรมมากขึ้น มองเห็นประเด็นความขัดแย้งด้านจริยธรรมมากขึ้น ได้เห็นมุมมองความคิดที่หลากหลายของเพื่อนในกลุ่ม และของผู้ป่วยมากขึ้น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และทำให้มองเห็นภาพจริยธรรมในการให้การพยาบาลผู้ป่วยมากขึ้น สามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุดกับผู้ป่วย เกิดความตระหนักในความสำคัญของจริยธรรม และมั่นใจว่าจะสามารถมีพฤติกรรมด้านจริยธรรมต่อผู้ป่วยมากขึ้น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อน และหลังการทดลองของความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม พบว่า การพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจมีคะแนนแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมา คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดประเด็นความขัดแย้ง สอดคล้องกับคะแนนที่ได้เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ สัปดาห์ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ทางเลือกได้หลายทางมากขึ้น สามารถรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Inthararat, a., Gamgate, W., Wongwanit, S. (2015) ได้ทำการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์เรื่องเล่าจากประสบการณ์ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลองใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความเห็นต่อการเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นว่าการเรียนตามรูปแบบฯ ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการ

ตัดสินใจเชิงจริยธรรม ความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ และศักดิ์ศรีของมนุษย์มากขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Mamom, J., Rarethong, P. (2014) ศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุที่สร้างขึ้น นักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยทัศนคติเชิงจริยธรรมโดยรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

2. ผลของการบูรณาการจริยธรรม ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของโคล์บ (Kolb, 1984) นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 ได้ผ่านการฝึกปฏิบัติการพยาบาลมาใน ชั้นปีที่ 2 จึงมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย ทำให้มองเห็นประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรมง่ายขึ้น เป็นการนำประสบการณ์เดิมมาผนวกกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับแปลเป็นความรู้ในแบบฉบับของตนเองตามวงจรทฤษฎีการเรียนรู้ ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในทุกสัปดาห์ ได้มีการกลับมาอภิปรายประเด็นจริยธรรมร่วมกัน ทำให้นักศึกษาเข้าใจมุมมองของผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญ และตระหนักในความรู้ ความเข้าใจของศาสตร์ทางการพยาบาลที่จะต้องนำมาใช้ในการให้การพยาบาลผู้ป่วยอย่างมีจริยธรรม เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเองในการมีพฤติกรรมจริยธรรม เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อผู้ป่วย รู้จักพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยมากขึ้น จากการสะท้อนคิดของนักศึกษา พบว่า การฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกับการฝึกปฏิบัติจริงในแหล่งฝึกทำให้มองเห็นประเด็นความขัดแย้งเชิงจริยธรรมที่หลากหลายขึ้น ได้แง่คิดในการเลือกทางเลือกที่ได้จากการวิเคราะห์สถานการณ์ไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นบทบาทในการปฏิบัติการพยาบาล ในการปฏิบัติการพยาบาลใด ๆ ก็จะนึกถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทำให้เกิดการยับยั้งชั่งใจในการปฏิบัติงาน โดยไม่ได้วิเคราะห์ทางเลือกอื่น ๆ อีกทั้งยังต้องการให้นักศึกษาพยาบาลรุ่นหลัง ๆ ได้ผ่านกระบวนการกล่อมเกลา หล่อหลอมความมีจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่เริ่มการเป็นนักศึกษาจนกระทั่งจบเป็นพยาบาลวิชาชีพ เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการดำรงจริยธรรมของวิชาชีพ สอดคล้องกับข้อมูลรายด้านที่พบว่า ด้านความซื่อสัตย์ก่อน และหลังการทดลองมีคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมที่แตกต่างกันมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบอกความจริง และด้านการเคารพเอกสิทธิ์ตามลำดับ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Srisan (2018) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของผู้ที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยในทุกด้านอยู่ในระดับดี

การบูรณาการจริยธรรมในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และผดุงครรภ์ 2 และในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนมีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ควรมีการนำรูปแบบการบูรณาการจริยธรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทั้งสองรายวิชานี้ต่อไปเพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

2. ควรมีการนำรูปแบบการบูรณาการจริยธรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอื่น ๆ ต่อไป เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

3. ควรมีการนำรูปแบบการบูรณาการจริยธรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลภาคทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยใช้รูปแบบการบูรณาการจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยต่อยอด หรือติดตามผลความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง และเมื่อปฏิบัติงานเป็นพยาบาลวิชาชีพหลังจบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จิณพิชญ์ชา มะมม และปริญญา แร่ทอง. (2557). ผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 22** (5), 731-742.

ภาวินี ศรีสันต์. (2561). **พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ป่วยของผู้ที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี.** การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 3 “นวัตกรรมที่พลิกโฉมสังคมโลก”. วันศุกร์ที่ 25 พฤษภาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชธานี อ. เมือง จ. อุบลราชธานี.

ศิริวรรณ เมืองประเสริฐ. (2553). **พฤติกรรมจริยธรรมของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลผู้ใต้บังคับบัญชาในโรงพยาบาลศูนย์ภาคใต้.** วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. [Online]. Available: http://kb.psu.ac.th/ psukb/ handle/2010/7290?mode=full. [2562, มกราคม 16].

สภาการพยาบาล. (2559). **รายงานประจำปี 2559 สภาการพยาบาล.** [Online]. Available: https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/ReAnnualReport2559(1).pdf. [2562, พฤษภาคม 5].

สภาการพยาบาล. (2559). **มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 (มคอ.1).** [Online]. Available:chrome-extension:// efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/ https://www. tnmc.or.th/ images/userfiles/files/Edit(1).PDF. [2562, พฤษภาคม 5].

สภาการพยาบาล. (2562). **คู่มือส่งเสริมจริยธรรมสำหรับองค์กรพยาบาล: กลไกและการปฏิบัติ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุดทอง.

อภิญญา อินทรรัตน์, วรรณี แกมเกตุ และสุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ เรื่องเล่าจากประสบการณ์. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 43** (2), 123-140.

อรัญญา เชาวลิต และทัศนีย์ นะแส. (2559). จริยธรรมในการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์. บทความวิชาการ. **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์. 36** (3), 261-270.

References

Kolb, D.A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development.** Prentice Hall, New Jersey.

Mittchell, C. (1990). Ethical Dilemmas. **Critical Care Nursing Clinics of North America. 2** (3), 427-430.

Translated Thai References

Chaowarit, A., NaSae, T. (2016). The Ethics of Teaching of Nursing Program. **Academic Journal Nursing of Songkhanagarind Journal. 36** (3), 261-270. (in Thai)

Inthararat, a., Gamgate, W., Wongwanit, S. (2015). The Research and Development of Strengthening Ability in Ethics Decision of Nursing Student: Application of The Story from Experience Analysis. **Education Journal, Chulalongkorn University. 43** (2), 123-140. (in Thai)

Mamom, J., Rarethong, P. (2014). The Results of The Learning Style in Practice Advanced Nursing in Adults and Elderly People Subject to Moral Attitude of Student Nurse of Faculty of Nursing, Thammasat University. **Thai Science and Technology Journal. 22** (5), 731-742. (in Thai)

Muengprasert, S. (2010). **The Ethical Behavior of Head and Nurses Wards at Southern Center Hospital.** The Thesis of Master of Nursing Program, Faulty of Nursing Management, Songkla University [Online]. Available: http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7290?mode=full [2562, January 16]. (in Thai)

Thailand Nursing and Midwifery Council. (2016). **Nursing Council Annual Report in 2016.** Online]. Available: https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/ReAnnual Report2559(1).pdf. [2562, May 5]. (in Thai)

Thailand Nursing and Midwifery Council. (2016). **Standard Qualifications Framework for Undergraduate Program in Nursing Science, 2017 (TQF 1).** [Online]. Available: chrome-extension:// efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/ files/Edit(1).PDF.

Thailand Nursing and Midwifery Council. (2019). **Ethics Promotion Manual for Nursing Organizations: Mechanisms and Practices.** (2nd ed). Bangkok: Golden Point Company Limited. (in Thai)

Srisan, P. (2018). **Ethical Behavior Towards Patients of Those Who are Expected to Graduate in a Nursing Program Bachelor of Science, Ratchathani University.** National Academic Conference and Research Presentations, Rajathani Academic 3rd time "Innovation that Transforms the World Society". Organized on Friday 25 May 2018 at Rajathanee University Muang District, Ubon Ratchathani Province. (in Thai)

คณะผู้เขียน

นางอริยา ดีประเสริฐ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 204/3 ถนนสิรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
email: deeariya@gmail.com

นางศิริพร นันทเสนีย์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 204/3 ถนนสิรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
email: s_ntsn@hotmail.com

นางอันธิฌา สายบุญศรี

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 204/3 ถนนสิรินธร เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
email: unticha_sai@dusit.ac.th